

PEŁNO-PRAWNE OSOBY Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI - SPEKTRUM ROZWIĄZAŃ I MOŻLIWOŚCI W OBLICZU DOŚWIADCZANIA PRZEMOCY

ELŻBIETA SUGIER

Absolwentka pedagogiki specjalnej UMCS Lublin, terapii zajęciowej w Szkole Policealnej Pracowników Służb Społecznych w Lublinie oraz integracji sensorycznej Kujawsko-Pomorskiej Szkoły Wyższej. W 2020 r. uzyskała certyfikat PTIS terapeuty i diagnosty integracji sensorycznej. Ukończyła Studium Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz I stopień języka migowego w systemie PJM i SJM.

Współpracowała z wieloma instytucjami pomocy społecznej oraz edukacji specjalnej, m. in. DPS dla Osób Niepełnosprawnych w Lublinie, Specjalny Ośrodek Szkolno- Wychowawczy dla Dzieci i Młodzieży Niepełnosprawnych im. Prof. Zofii Sękowskiej w Lublinie. Od 2016 roku osoba pierwszego kontaktu w Stowarzyszeniu Wspierania Aktywności BONA FIDES. W latach 2016 - 2018 r. terapeutka pracująca z osobami z głęboką niepełnosprawnością intelektualną w Dziennym Ośrodku Adaptacyjnym w Lublinie. Od 2017 r. pracuje jako nauczycielka w Specjalnym Ośrodku Szkolno- Wychowawczym nr 2 w Lublinie. Od października 2019 r. terapeutka integracji sensorycznej (m. in. w „Terapia-Progres”, Przedszkole „Aniołek”, Insignis Centrum Edukacji i Wspomagania Rozwoju, Żuczek Gabinet Terapii Integracji Sensorycznej Marcin Targoński).

Współcześnie wielu ludzi koncentruje się na permanentnym dążeniu do poprawy swojego statusu, dbaniu o własne potrzeby oraz poprawie funkcjonalności środowiska w celu tworzenia jak najlepszych warunków bytowych. Istnieje wiele nurtów ideologicznych, które szerzą wśród społeczeństwa hasła takie jak równość, wolność i tolerancja dla każdej grupy społecznej. Pomimo powszechnie głoszonej równości - społecznością narazoną na brak równych szans są osoby z niepełnosprawnościami. W niniejszym opracowaniu pragnę pochylić się nad zagadnieniem równorzędności praw oraz adaptacją warunków i możliwości do potrzeb osób z niepełnosprawnościami w obliczu doświadczania przemocy.

Aspekt prawny

Powszechną regulacją prawną, dotyczącą omawianej problematyki jest Konwencja o prawach osób niepełnosprawnych, sporządzona w Nowym Jorku, dn. 13. grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169 z późn. zm.) która umożliwia osobom z niepełnosprawnościami rzeczywiste korzystanie ze wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności, na równi z innymi osobami. Konwencja została przyjęta przez Organizację Narodów Zjednoczonych a Polska ratyfikowała ją w 2012 r.

Jednym z postanowień konwencji jest zakaz bezprawnego i samowolnego pozbawiania wolności, wolność od tortur lub okrutnego, nieludzkiego albo poniżającego traktowania lub karania, zakaz poddawania, bez swobodnie wyrażonej zgody, eksperymentom medycznym lub naukowym. Wszystkie wyżej wymienione komponenty są składową ogólnie znanego pojęcia przemocy.

Na gruncie krajowym najważniejszym aktem prawnym regulującym kwestie przeciwdziałania przemocy jest Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249) oraz liczne rozporządzenia.

Skala problemu przemocy wśród osób z niepełnosprawnościami

Przemoc w rodzinie są to „działania lub rażące zaniedbania dokonywane przez jednego z członków rodziny przeciwko pozostałym, wykorzystując istniejącą lub stworzoną przez okoliczności przewagę sił lub władzy i powodujące u ich ofiar szkody lub cierpienie, godzące w ich prawa lub dobra osobiste, a szczególności w ich życie lub zdrowie (fizyczne bądź psychiczne)”(Melibruda J., 2002, s. 755).

O przemocy możemy mówić wtedy, gdy zostaną spełnione 4 warunki:

- Jest to zamierzone działanie lub zaniechanie działania
- Jedna osoba ma wyraźną przewagę nad drugą
- Działanie lub zaniechanie jednej osoby narusza prawa i dobra osobiste drugiej
- Osoba wobec której stosowana jest przemoc, doznaje cierpienia i szkód fizycznych oraz psychicznych.

Według studium „Przemoc w rodzinie wobec osób starszych i niepełnosprawnych. Raport z badania ogólnopolskiego 2015 r. oraz badania porównawczego z lat 2009-2015” (K. Korzeniowski, P. Radkiewicz, 2015), w opinii społecznej przemoc w rodzinie wobec osób niepełnosprawnych wydaje się być zjawiskiem wyraziście obserwowalnym. Wśród respondentów stosowanie przynajmniej jednej formy przemocy wobec osób niepełnosprawnych poza własną rodziną relacjonowało 43,3 % zaś we własnej rodzinie – 21 %. Z analizy przytaczanych badań wynika, iż średnio 29,8 % ankietowanych zna przypadki przemocy fizycznej (29,3 %), ekonomicznej (28,9 %), psychicznej (28,5 %) oraz seksualnej (18,2 %) poza ich rodziną wobec osób z niepełnosprawnościami, a średnio 12,8 % dostrzegają przypadki przemocy fizycznej (12,1 %), ekonomicznej (13,1 %) i psychicznej (12,3 %) oraz seksualnej (8,2%) we własnej rodzinie wobec tych osób. Wyniki te ilustrują szeroki obraz zjawiska przemocy wobec osób z niepełnosprawnościami.

Gdzie szukać pomocy?

Osoby z niepełnosprawnościami doświadczające przestępstwa przemocy bądź będące najbliższymi tych osób mają wiele możliwości skorzystania pomocy.

Artykuł 3. ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nakreśla o bezpłatnych formach pomocy. Należą do nich:

- 1) poradnictwo medyczne, psychologiczne, prawne, socjalne, zawodowe i rodzinne;
- 2) interwencja kryzysowa i wsparcie;
- 3) ochrona przed dalszym krzywdzeniem, przez uniemożliwienie osobom stosującym przemoc korzystania ze wspólnie zajmowanego z innymi członkami rodziny mieszkania oraz zakazanie kontaktowania się i zbliżania się do osoby pokrzywdzonej;
- 4) zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie bezpiecznego schronienia w specjalistycznym ośrodku wsparcia dla ofiar przemocy w rodzinie;
- 5) badania lekarskie w celu ustalenia przyczyn i rodzaju uszkodzeń ciała związanych z użyciem przemocy w rodzinie oraz wydania zaświadczenia lekarskiego w tym przedmiocie;
- 6) zapewnienie osobie dotkniętej przemocą w rodzinie, która nie ma tytułu prawnego do zajmowanego wspólnie ze sprawcą przemocy lokalu, pomocy w uzyskaniu mieszkania.

Jednostkami, które udzielają pomocy osobom doświadczającym przemocy są:

- Policja
- Prokuratura
- Pomoc Społeczna
- Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- Zespół interdyscyplinarny
- Służba zdrowia
- Centra Interwencji Kryzysowej
- Organizacje pozarządowe
- Telefony informacyjno-interwencyjne oraz zaufania
- Ośrodek Pomocy Osobom Pokrzywdzonym Przystępstwem, tworzące Sieć Pomocy Pokrzywdzonym

Wszystkie wyżej wymienione instytucje pełnią ważną rolę w przeciwdziałaniu przemocy. Zgłębię bliżej ostatnią instytucję. Osoby z niepełnosprawnościami mogą skorzystać z wielu form pomocy oferowanej przez Okręgowe Ośrodki i Lokalne Punkty Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem, współfinansowane ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości. Placówki te tworzą ogólnopolską Sieć Pomocy Pokrzywdzonym. Obecnie funkcjonuje 336 miejsc świadczenia pomocy w Polsce. Wykaz placówek znajduje się na stronie internetowej:

<https://www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl/pl/znajdz-osrodek-pomocy/>.

W każdym z tych miejsc osoby pokrzywdzone przestępstwem mają możliwość skorzystania z szerokiej oferty pomocy merytorycznej i finansowej. W szczególności jest to pomoc prawna, psychologiczna, psychiatryczna, pomoc materialna w postaci dofinansowania do czynszu, odzieży i żywności bądź opłat przedszkolnych i szkolnych itd.. Wszystkie formy pomocy mają na celu uświadomienie skali problemu, wskazanie możliwości rozwiązań sytuacji, podjęcie planu i ostatecznie usamodzielnienie się osoby pokrzywdzonej przestępstwem od sprawcy czynów zabronionych. Z pomocy można skorzystać w formie zdalnej i w kontakcie bezpośrednim. Dla zapewnienia szerokiej dostępności osobom z niepełnosprawnościami, istnieje możliwość konsultacji w języku migowym oraz spotkania w miejscach dostosowanych do potrzeb osób z różnymi niepełnosprawnościami. Kompleksową pomoc uzupełnia ogólnokrajowa i czynna całodobowo **Linia Pomocy Pokrzywdzonym**. W celu otrzymania informacji można skontaktować się telefonicznie **+48 222 309 900** lub mailowo: **info@numerosos.pl**

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

FUNDUSZ
SPRAWIEDLIWOŚCI

EDUKACJA
Bona Fides

Stowarzyszenie Wspierania Aktywności

Działanie zrealizowane w ramach projektu „Standaryzacja świadczonej pomocy w ramach Sieci Pomocy Pokrzywdzonym Przystępstwem jako narzędzie zwiększenia efektywności świadczonej pomocy na rzecz osób pokrzywdzonych przestępstwem oraz osób im najbliższych” współfinansowanego ze środków Funduszu Sprawiedliwości, którego dysponentem jest Minister Sprawiedliwości.

www.funduszsprawiedliwosci.gov.pl